

ANALIZA RAZLIČNIH METOD UGOTAVLJANJA DOHODKA NA KMETIJAH ZA NAMENE OBDAVČENJA

Alojz ŠTUHEC²⁷, Matjaz GLAVAN²⁸, Stane KAVČIČ²⁹ in Andrej UDOVČ³⁰

Izvirni znanstveni članek / original scientific article

Prispelo / received: 26. 10. 2016

Sprejeto / accepted: 22. 11. 2016

Izvleček

Prispevek je nastal z namenom pomagati kmetijam pri optimizaciji davka od dohodka. V sklopu raziskave je bil izdelan simulacijski odločitveni model v programu Microsoft Excel. Model omogoča enostaven izračun najoptimalnejšega načina ugotavljanja dohodka s pomočjo ustreznih računovodskih podatkov davčnega knjigovodstva kmetije ali EU metodologije knjigovodstva na kmetijah (FADN). Model je oblikovan tako, da z njim lahko optimiziramo dohodnino celotnega kmečkega gospodinjstva z do 6 člani zavezanci za dohodnino. Model je bil preverjen na devetih tržno usmerjenih kmetijah. Na petih, ki so ali še vedno ugotavljajo dohodek po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih, in na štirih, katere vodijo FADN knjigovodstvo. Izbrane kmetije so se razlikovale še na podlagi števila članov kmečkega gospodinjstva, ki so zavezanci za dohodnino ter različnih dohodkov, ki jih ti člani imajo. Obravnavane kmetije so raznovrstne tudi glede na socio-ekonomski tip. Rezultati so pokazali, da je ne glede na omenjene kriterije večinoma najbolj ugoden način ugotavljanja dohodka na podlagi pavšalne obdavčitve, kar pomeni, po katastrskem dohodku. Večina obravnavanih kmetij tudi, če bi ugotavljale dohodek na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov, ne bi bila bistveno bolj obremenjena z dohodnino ampak samo bolj z administriranjem ter stroški računovodstva. Kot najbolj neugoden se je pokazal način ugotavljanja dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov.

Ključne besede: kmetijstvo, dohodnina, simulacijski odločitveni model, knjigovodstvo

ANALYSIS OF DIFFERENT FARMS' INCOME ASSESSMENT METHODS FOR TAXATION PURPOSES

Abstract

The purpose of this paper is to help farmers with optimisation of income taxes. As a part of this work, the simulation decision support model in Microsoft Excel was developed. This model enables easy calculation of the most optimal income assessment, when used with suitable accounting data of tax bookkeeping at farm or the Farm Accountancy Data

²⁷ Dipl. inž. agr., KGZS – Zavod Ptuj, naslov, e-pošta: aljoz.stuhec@soil.net

²⁸ Doc. dr., univ. dipl. inž. agr., Biotehniška fakulteta, Jamnikarjeva 101, 1000 Ljubljana, e-pošta: matjaz.glavan@bf.uni-lj.si

²⁹ Izr. prof. dr., univ. dipl. inž. zoot., prav tam, e-pošta: matjaz.glavan@bf.uni-lj.si

³⁰ Prof. dr., univ. dipl. inž. agr., prav tam, e-pošta: andrej.udovc@bf.uni-lj.si

Network (FADN). The model optimises the income tax of the whole farm household when composed from up to six taxpayers. We tested the model at nine market-oriented farms. Five of them have calculated or still calculate their income after actual revenues and expenses and the remaining four, which use FADN farm, bookkeeping. The chosen farms differed in a number of taxpayers per household and in their personal income sources. The farms also vary according to a socio-economic type. Results have shown that regardless on the mentioned criteria, the most useful way to establish the taxable income is a lump sum method i.e. the cadastral income assessment. Most analysed farms would just have more administration work and additional accounting expenses when establishing their income based on actual revenues and expenses. The least favourable of assessing the income is a method based on actual revenues and standardised expenses.

Key words: agriculture, income taxes, simulation decisive model, accounting

1 UVOD

Z letom 2006 se je z novo dohodninsko zakonodajo večini kmetijskih gospodarstev v Sloveniji, ki so obdavčena po KD, zvišala davčna obremenitev. Od takrat se namreč v dohodek, poleg KD, vštrevajo tudi drugi dohodki v zvezi z osnovno kmetijsko in osnovno gozdarsko dejavnostjo. Med te se štejejo tudi plačila iz naslova ukrepov kmetijske politike, dotacije, donacije in denarne pomoči, zaradi naravnih ali drugih nesreč. Na slovenskih kmetijah predstavljajo ta plačila velik del dohodka, zato se je davčna obremenitev le teh bistveno povečala. Od leta 2006 do 2016 se je na področju tovrstne zakonodaje že precej spremenilo. Hkrati te stalne spremembe povzročajo veliko nejasnosti in zahtevajo sprotno optimiziranje davčnih obveznosti.

Davek na dohodek (dohodnina) je poleg davka na promet (davek na dodano vrednost DDV) eden najpomembnejših davčnih prihodkov vsake države. Ta davek ni pomemben samo zaradi svojega obsega, temveč se pojavlja kot pomemben elastičen in dela tvoren instrument ekonomske in socialne politike (Pernek, 2001). Oba davka, tako kot v drugih panogah, tudi v kmetijstvu zaslužita posebno pozornost, če hočemo na kmetiji primerno optimizirati davčno obremenitev. Cilj vsakega takega optimiziranja je, da se izognemo plačilu nepotrebne davka, seveda na pravilen in zakonit način. Cilj nam ne sme biti minimiziranje davčnih obveznosti, kajti to bi pomenilo, da kmetija ne ustvarja dohodka, ampak pri optimiziranju davčne obveznosti, le to ustrezno znižamo z uporabo zakonitih metod ter tako težimo k doseganju načrtovane uspešnosti in donosnosti (Trnovšek, 2006).

Dohodki, ki so obdavčeni z davkom na dohodek, so dohodek iz zaposlitve, dohodek iz dejavnosti, dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti, dohodek iz premoženja, dobiček iz kapitala ter drugi dohodki. Ker se v Sloveniji dohodek iz kmetijstva velikokrat prepleta tudi z dohodkom iz zaposlitve,

imamo veliko število tako imenovanih mešanih kmetijskih gospodarstev. Zato smo preučili tudi vidike kombinacije različnih dohodkov. Novost od leta 2013 je tudi oblika skupnosti ene ali več fizičnih oseb, članov enega ali več gospodinjstev, evidentiranih na istem naslovu, kar dohodka iz osnovne kmetijske dejavnosti več ne obravnava popolnoma individualno, ampak omogoča celovit pogled na dohodek vseh članov, ki živijo in delajo na kmetiji. Ta skupnost se imenuje kmečko gospodinjstvo. Optimizacija je zaradi tega potrebna prav na ravni kmečkega gospodinjstva (Zakon o dohodnini, 2011). Dohodki, ki jih fizične osebe dosegajo v okviru opravljanja kmetijske ali gozdarske dejavnosti, so po Zakonu o dohodnini (2011) obdavčene kot dohodek iz osnovne kmetijske in osnovne gozdarske dejavnosti oziroma kot dohodek iz dejavnosti.

Namen prispevka je predstaviti model za izračun različnih metod ugotavljanja dohodka na kmetijah za namene obdavčevanja. V analizo smo vključili različne tipe kmetijskih gospodarstev in različne sestave kmečkih gospodinjstev. Analize temeljijo na realnih podatkih. Ob tem smo izdelali tudi enostavno orodje v programu Excel, kar kmetijam omogoča optimizacijo davčne obveznosti.

2 MATERIAL IN METODE DELA

Za namen raziskave smo uporabili dejanske podatke obravnavanih kmetij. Te smo pridobili na podlagi ustne privolitve nosilca in članov kmečkega gospodinjstva. Podatke o katastrskem dohodku, drugih dohodkih, vzdrževanih družinskih članih in plačanih prispevkih smo pridobili iz informativnega izračuna dohodnine, odločb o odmeri zborničnega prispevka Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije ter odločb o odmeri obveznosti iz kmetijstva. Podatke o plačilih iz ukrepov kmetijske politike smo pridobili na podlagi izdanih odločb za posamezno izplačilo. Podatke o dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih smo pridobili za pet kmetij, ki vodijo knjigovodstvo za davčne namene iz bilance stanja in bilance uspeha, medtem ko za štiri kmetije iz obdelanih podatkov FADN knjigovodstva (The Farm Accountancy Data Network). Za reševanje problema je bil izbran simulacijski odločitveni model. Model je ustvarjen v generatorju Excel. Po vpisu podatkov ta izračuna dohodnino vsakega posameznega člana kmečkega gospodinjstva in skupno. Z modelom lahko ugotovimo, kateri način ugotavljanja dohodka je najprimernejši na kmetiji. Z njim lahko tudi optimiziramo dohodnino. Rezultati so prikazani v obliki preglednice.

Izsledki v analizah so izračunani na podlagi pravil slovenskih zakonodajnih predpisov, veljavnih v letu 2016, na uradnih pojasnilih državnih organov ter drugih strokovnih inštitucij. Analizirani podatki se nanašajo na kmečka gospodinjstva z območja Pomurja. Vsa kmečka gospodinjstva so zavezanci za davek kot fizične osebe in so kot takšna tudi obravnavana. Izsledki raziskave zato niso primerljivi za kmetije z drugačno organizacijsko obliko - kot samostojni podjetnik, oziroma gospodarska družba. Za namen raziskovanja smo podatke o kmetijskih

gospodarstvih povzeli iz zadnjih razpoložljivih evidenc. Tako se podatki nanašajo večinoma na leto 2015, nekaj tudi na leto 2014 ali prej, nekateri podatki pa so ocenjene vrednosti.

2.1 Opis orodja

Za namen primerjave različnih načinov ugotavljanja dohodka na kmetijah, smo razvili orodje, s katerim je mogoče za vsako kmetijo posebej zelo enostavno izračunati najprimernejši način ugotavljanja dohodka. To je nadgradnja do sedaj razvitih orodij, ki sta jih razvila Pajntar (2006) in Pavše (2010). Orodje omogoča celovit pregled obdavčitve kmečkega gospodinjstva, se pravi vseh članov. Tako najbolje odraža davčni vidik kmetije. Orodje bodo lahko uporabljali kmetje sami, kot tudi svetovalci – in sicer pri odločitvah o najprimernejšem načinu ugotavljanja dohodka za določeno kmečko gospodinjstvo. V orodju so zajeti vsi vidiki, ki vplivajo na končno obdavčitev in zajemajo zelo veliko raznolikost slovenskih kmečkih gospodinjstev (preglednica 1).

Orodje je narejeno v Excelu in je sestavljeno iz štirih listov:

- list »Optimiranje dohodnine«, v katerem uporabnik vnaša podatke obravnavanega kmečkega gospodinjstva. Tu se mu na tej podlagi izračuna višina dohodnine pri vseh načinih ugotavljanja dohodka ter pogoj za vodenje knjigovodstva po dejanskih dohodkih in normiranih odhodkih;
- list »Javni podatki«, v katerem lahko uporabnik spremeni osnovne podatke iz dohodninske lestvice. Ti podatki so za vsako leto določeni s Pravilnikom o določitvi olajšav in lestvice za odmero dohodnine;
- list »Podrobni podatki«, v katerem lahko uporabnik zelo natančno pregleda podatke za vsakega posameznega člana kmečkega gospodinjstva v vseh načinih ugotavljanja dohodka;
- list »Rezultati«, kjer je prikazana preglednica dohodnine vseh članov kmečkega gospodinjstva glede na različne načine ugotavljanja davčne osnove. Drugi rezultat je predstavitev obremenitev z dohodnino posameznega člana kmečkega gospodinjstva glede na način obdavčitve.

Model samostojno upošteva dohodninsko lestvico, splošno olajšavo in olajšavo za vzdrževane družinske člane do 5 otrok, medtem ko je potrebno vse ostale olajšave (olajšave za več kot 5 otrok, osebna olajšava invalida s 100 % telesno okvaro, posebno olajšavo za rezidenta, ki se izobražuje in ima status dijaka ali študenta, olajšavo za vzdrževanega otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo in olajšavo za prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje) izračunati posebej in to vpisati pri posameznem članu kmečkega gospodinjstva. Model omogoča vnos do šestih članov kmečkega gospodinjstva, ki so zavezanci za dohodnino, kar pokriva tri generacije na kmetiji. Za točen izračun je potrebno vstaviti vse zahtevane podatke vseh članov kmečkega gospodinjstva. Zelo pomembno je tudi, da ti podatki

dejansko odražajo stanje za prihodnost, saj je izračun pravzaprav namenjen prihodnosti oziroma odločitvi, kateri način ugotavljanja davčne osnove na kmetiji bi bil najugodnejši. Model sicer omogoča uporabo preteklih podatkov, predvsem za izračun povprečij, vendar v primeru, da ti podatki ne bodo realnost prihodnosti, je boljše, da uporabimo podatke, ki jih v prihodnosti planiramo.

2.2 Izračun dohodnine

2.2.1 Izračun dohodnine na podlagi katastrskega dohodka

Dohodnina na podlagi katastrskega dohodka se izračuna za vsakega člana kmečkega gospodinjstva posebej. Podatki, izračunani za kmečko gospodinjstvo, so vsota posameznih dohodnin članov. Tako je za vsakega člana kmečkega gospodinjstva izračunana davčna osnova kot vsota katastrskega dohodka, drugih pripisanih dohodkov ter glede na to ali ima član tudi na katastrski dohodek pripisano sorazmerno vrednost obdavčljivih neposrednih plačil. Le ta je zmanjšana za prispevke za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, stroške od ostalih dohodkov, olajšave za vlaganje, splošne olajšave ter olajšave za vzdrževane družinske člane.

Dohodnina za vsakega posameznega člana (DKD) in skupna dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva, obdavčenih po sistemu katastrskega dohodka (KDKG), se izračunana po sledečih enačbah:

$$DKD = ((KD + OD + PP + PVO + PMK - PK - POD - ST - OI - SOL - DOL - OOL) \times SDL) - ZDUP + NDOH$$

(1)

$$KDKG = DKDN + DKD\check{C}2 \dots + DKD\check{C}n \dots(2)$$

kjer je: DKD - dohodnina po katastrskem dohodku posameznega člana kmečkega gospodinjstva (nosilca, drugega člana, do n števila članov); KD - katastrski dohodek posameznega člana kmečkega gospodinjstva; OD - ostali dohodki; PP - plačilne pravice; PVP - proizvodno vezana plačila; PMK - plačilo za mlade kmete; PK - prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz kmetijstva; POD - prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje iz ostalih dohodkov; ST - upoštevani stroški vseh ostalih dohodkov; OI - olajšava za investiranje; SOL - splošna olajšava; DOL - druge olajšave; OOL - olajšava za vzdrževane otroke; SDL - stopnja dohodninske lestvice; ZDUP - zmanjšanje dohodnine upokojeencev; NDOH - dohodnina po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih dopolnilne dejavnosti; KDKG - skupna dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva obdavčenih po sistemu katastrskega dohodka, DKDN - dohodnina po katastrskem dohodku nosilca kmečkega gospodinjstva; DKDČ2 - dohodnina po katastrskem dohodku drugega člana kmečkega gospodinjstva; DKDČn - dohodnina po katastrskem dohodku za vsakega naslednjega člana kmečkega gospodinjstva.

Preglednica 1: Primer vnosne table orodja v generatorju Excel za izračun najprimernejšega načina obdavčitve, ki kmetijam omogoča optimizacijo davčne obveznosti

Table 1: Example of input table of the tool in the Excel programme for calculation of the most optimal income assessment, which enables farms to optimize tax liability

Kmetija 1						
	KDKG	NormDoh	DejDoh			
BRUTO DAVČNA OSNOVA KMEČEĀEGA GOSPODINSTVA	62.002,98€	71.461,54€	68.803,52€			
DAVČNA OSNOVA IZ KMETIJSKE DEJAVNOSTI	14.791,90 €	24.250,46 €	21.592,44 €			
DAVČNA OSNOVA IZ OSTALIH DOHODKOV	47.211,08 €	47.211,08 €	47.211,08 €			
NETO DAVČNA OSNOVA	32.853,24 €	22.197,62 €	39.653,78 €			
DOHODNINA	5.957,27 €	9.511,61 €	9.860,50 €			
Kmetija nima pogojev za vodenje knjigovodstva po Normiranih odhodkih						
	Nosilec	2. član	3. član	4. član	5. član	6. član
Katastrski dohodek (KD)	1.170,19		13,51	10,51		
Vsi ostali dohodki (plača, pokojnina,...) (OD)	19.221,38	26.362,76	6.139,60	5.296,84		
Prihodek od dopolnilnih dejavnosti obdavčenih po NormDoh	21.820,03					
Skupaj plačani prispevki iz kmetijske dejavnosti (PK)						
Skupaj plačani prispevki iz vseh ostalih dohodkov (POD)	4.075,10	5.673,22				
Skupaj upoštevani stroški vseh ostalih dohodkov (SOD)	61,18					
Čas vzdrževanja družinskih članov - otrok (v mesecih) pri KD	6	6				
Čas vzdrževanja družinskih članov - otrok (v mesecih) pri NormDoh	6	6				
Čas vzdrževanja družinskih članov - otrok (v mesecih) pri DejDoh	12					
Višina drugih olajšav (drugi vzdr. člani, otrok s posebno nego ipd.) (DOL)						
Zmanjšanje dohodnine upokojenci 13,5 % (ZDUP)			828,85	715,07		
	Povprečje	Vnos podatkov za izračun povprečja				
Plačilne pravice (PP)	10.011,95	10.011,95				
Višina proizvodno vezanih plačil (PVP)	3.585,74	3.585,74				
Plačilo za mlade kmete (PMK)	0,00		Drugi prihodki kmetije		40%	
Zelena komponenta (ZK)	6.005,65	6.005,65	Prihodki od prodaje		60%	
Višina KOPOP in DŽ plačil (KOPOP)	21.466,87	21.466,87				
Trošarina (TR)	173,49	173,49				
OMD plačila (OMD)	1.749,04	1.749,04				
Število kmetijskih zavarovancev (ŠKZ)						
Prihodek od prodaje - DejDoh in NormDoh (DP)	78.259,58	64.103,29	59.036,42	95.803,02	87.156,00	85.199,15
Dolgoročno razmejene investicijske podpore (IP)	0,00					
Olajšave za investiranje (OI)	0,00					
Stroški materiala in storitev (SMS)	63.829,84	52.532,85	58.297,27	51.913,85	88.284,07	68.121,14
Odpisi vrednosti (Amortizacija) (AM)	33.071,27	32.644,63	21.074,33	32.566,36	41.600,96	37.470,08
Stroški najete delovne sile (SNDS)	0,00					
Finančni odhodki iz finančnih obveznosti - obresti in stroški kreditov (FO)	2.758,76	2.012,58	2.352,80	2.270,17	4.713,53	2.444,74
Davčna osnova nosilca kmečkega gospodarstva od drugih dejavnosti (DODD)	0,00					
Število vzdrževanih družinskih članov (otrok) (ŠO)	3	3				

2.2.2 Izračun dohodnine na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov

Dohodnina na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov je izračunana za vsakega člana kmečkega gospodinjstva posebej. Davčna osnova za nosilca kmečkega gospodinjstva je izračunana iz vsote dejanskih prihodkov od prodaje in vseh ostalih prihodkov, v katere so všeta neposredna plačila, plačila KOPOP, plačila OMD, vračila trošarine za pogon kmetijske mehanizacije in investicijske podpore. Dejanski prihodki so zmanjšani za 80 % normiranih odhodkov. Ta davčna osnova se ne všeta v osnovo za dohodnino po dohodninski lestvici, ampak se obdavči direktno ali cedularno. Izračun dohodnine po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih:

$$DNO = (DP + PP + PVP + PMK + ZK + KOPOP + OMD + TR + IP - NO) \times DSO \dots (3)$$

kjer je: DNO - dohodnina po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih; DP - dejanski prihodki kmetijske in dopolnilnih dejavnosti; PP - plačilne pravice; PVP - proizvodno vezana plačila; PMK - plačilo za mlade kmete; ZK - zelena komponenta; KOPOP - kmetijsko okoljsko podnebna plačila; OMD - plačila za območja z omejenimi dejavniki; TR - vračilo trošarine za energente za pogon kmetijske mehanizacije; IP - investicijske podpore (dolgoročno časovno razmejene); NO - normirani odhodki (80 % prihodkov) po zakonu o dohodnini (ZDoh-2, 59. člen); DSO - dokončna stopnja obdavčitve (20 %) po zakonu o dohodnini (ZDoh-2, 135a. člen).

V primeru ostalih dohodkov nosilca, se ti v dohodnini izračunajo popolnoma enako, kot dohodnina vseh ostalih članov kmečkega gospodinjstva. Davčna osnova za člane je izračunana iz seštevka ostalih dohodkov, ki niso povezani s kmetijo ali dopolnilno dejavnostjo, saj se v tem primeru vsi dohodki, ki se tičejo kmetije, pripišejo nosilcu kmečkega gospodinjstva. Za vsakega posameznega člana se odštejejo plačani nekmetijski prispevki, stroški in osebne ter olajšave za vzdrževane družinske člane.

Izračun dohodnine nosilca kmečkega gospodinjstva po normiranih odhodkih:

$$DNON = (OD - PO - SOD - SOL - DOL - OOL) \times SDL + DNO - ZDUP + NDOH \dots (4)$$

$$DNO\check{c} = (OD - POD - SOD - SOL - DOL - OOL) \times SDL - ZDUP \dots (5)$$

$$NormDoh = DNON + DNO\check{c}2 \dots + DNO\check{c}n \dots (6)$$

kjer je DNON - dohodnina nosilca kmečkega gospodinjstva po normiranih odhodkih; DNOČ - dohodnina članov kmečkega gospodinjstva po normiranih odhodkih (drugega člana, do n števila članov); OD -ostali dohodki (plača, pokojnina in vsi drugi dohodki, ki so obdavčeni po dohodninski lestvici); POD - prispevki od ostalih dohodkov; SOD - stroški od ostalih dohodkov; SOL - splošna

olajšava; DOL - druge olajšave OOL - olajšava za vzdrževane otroke; SDL - stopnja dohodninske lestvice; ZDUP - zmanjšanje dohodnine upokojencev; NDOH - dohodnina po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih dopolnilne dejavnosti; DNO - dohodnina iz dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov; NormDoh - dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva, obdavčenih po sistemu dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov.

2.2.3 Izračun dohodnine na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov

Tudi pri izračunu dohodnine na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov program izračuna dohodnino za vsakega člana kmečkega gospodinjstva posebej. Za nosilca, kateremu so v tem primeru pripisani vsi dohodki iz kmetijske in vseh dopolnilnih dejavnosti, osnovo za dohodnino izračunamo, kot je prikazano v enačbi 7. Tako dobimo davčno osnovo iz kmetijske dejavnosti. To davčno osnovo lahko povprečimo na podlagi ZDoh-2 glede na število članov kmečkega gospodinjstva, ki so obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovani iz naslova kmetijske in dopolnilne dejavnosti. Povprečna davčna osnova se izračuna tako, da se dohodek iz kmetijske dejavnosti razdeli na toliko delov, koliko je članov kmečkega gospodinjstva, ki so pokojninsko in invalidsko zavarovani iz naslova kmetijske in dopolnilnih dejavnosti, ter izračuna, kakšna bi bila dejanska oziroma efektivna davčna stopnja ob takšni višini dohodkov. S to nižjo stopnjo se nato pri nosilcu obdavči ves dosežen dohodek. Enačba za izračun dohodninske osnove iz kmetijstva nosilca kmečkega gospodinjstva obdavčenega po sistemu dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov:

$$DODDNK = DP + PP + PVP + PMK + ZK + KOPOP + OMD + TR + IP - SMS - AM - SNDS - FO - PK - OI - SOL - DOL - OOL$$

... (7)

kjer je: DODDNK - dohodninska osnova iz kmetijstva nosilca kmečkega gospodinjstva na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov iz kmetijstva; DP - dejanski prihodki kmetijske in dopolnilnih dejavnosti; PP - plačilne pravice; PVP - proizvodno vezana plačila; PMK - plačilo za mlade kmete; ZK - zelena komponenta; KOPOP - kmetijsko okoljsko podnebna plačila in plačila za ukrep dobrobit živali; OMD - plačila za območja z omejenimi dejavniki; TR - vračilo trošarine od energentov za pogon kmetijske mehanizacije; IP - investicijske podpore – dolgoročno časovno razmejene; SMS - stroški materiala in storitev; AM – amortizacija; SNDS - stroški najete delovne sile; FO - finančni odhodki (stroški in obresti kreditov); PK - prispevki kmetijstvo; OI - olajšava za investiranje; SOL - splošna olajšava; DOL - druge olajšave; OOL - olajšava za vzdrževane otroke.

Enačba za izračun dohodninske osnove iz drugih dohodkov za nosilca kmečkega gospodinjstva se glasi:

$$DODDNOD = OD - POD - SOD$$

... (8)

kjer je: DODDNOD - davčna osnova nosilca kmečkega gospodinjstva na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov iz ostalih dohodkov OD - ostali dohodki (plača, pokojnina in vsi drugi

dohodki ki so obdavčeni po dohodninski lestvici); *POD* - prispevki od ostalih dohodkov; *SOD* - stroški od ostalih dohodkov.

Enačba za izračun skupne dohodninske osnove nosilca se glasi:

$$ODDN = DODDNK + DODDNOD \quad \dots (9)$$

kjer je: *DODDN* - dohodninska osnova nosilca; *DODDNK* - davčna osnova nosilca kmečkega gospodinjstva na podlagi; dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov iz kmetijstva; *DODDNOD* - davčna osnova nosilca kmečkega gospodinjstva na podlagi; dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov iz ostalih dohodkov.

Enačba za izračun dohodninske osnove za povprečenje je:

$$DOP = (DODDNK / \check{S}KZ) + DODD \quad \dots (10)$$

kjer je: *DOP* - dohodninska osnova za povprečenje; *DODDNK* - davčna osnova nosilca kmečkega gospodinjstva na podlagi; dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov iz kmetijstva
\check{S}KZ - število kmečkih zavarovancev; *DODD* - davčna osnova nosilca kmečkega gospodinjstva ki se nanaša na druge dejavnosti.

Enačba za izračun povprečne stopnje dohodnine je:

$$PS = (DOP \times SDL) / DOP \quad \dots (11)$$

kjer je: *PS* - povprečna stopnja dohodnine; *DOP* - dohodninska osnova za povprečenje; *SDL* - stopnja dohodninske lestvice.

Enačba za izračun dohodnine nosilca kmečkega gospodinjstva s povprečenjem je:

$$DDDN = DODDN \times PS - ZDUP \quad \dots (12)$$

kjer je: *DDDN* - dohodnina iz kmetijstva nosilca na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov; *DODDN* - dohodninska osnova nosilca; *PS* - povprečna stopnja dohodnine; *ZDUP* - zmanjšanje dohodnine upokoјencev.

Enačba za izračun dohodnine članov kmečkega gospodinjstva je:

$$DDD\check{C} = (OD - POD - SOD - SOL - DOL - OOL) \times SDL - ZDUP \quad \dots (13)$$

kjer je: *DDD\check{C}* - dohodnina članov kmečkega gospodinjstva po dejanskih odhodkih (drugega člana, do n števila članov); *OD* - ostali dohodki (plača, pokojnina in vsi drugi dohodki, ki so obdavčeni po dohodninski lestvici); *POD* - prispevki od ostalih dohodkov; *SOD* - stroški od ostalih dohodkov; *SOL* - splošna olajšava; *DOL* - druge olajšave; *OOL* - olajšava za vzdrževane otroke; *SDL* - stopnja dohodninske lestvice; *ZDUP* - zmanjšanje dohodnine upokoјencev.

Enačba za izračun dohodnine kmečkega gospodinjstva, ki je obdavčeno po sistemu dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov:

$$DejDOH = DDDN + DDČ2 \dots + DDČn \quad \dots (14)$$

kjer je: DejDoh - dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih; DDDN - dohodnina iz kmetijstva nosilca na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov; DDČ - dohodnina članov kmečkega gospodinjstva obdavčenih po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih (drugega člana, do n števila članov).

3 REZULTATI

3.1 Kmetija 1

Kmetija 1 je mešana poljedelsko živinorejska. Obsega 38,98 ha kmetijskih zemljišč, od tega 38,25 ha njiv, 0,50 ha travnikov in 0,23 ha vinogradov. Ob kmetijskih poseduje še 10,20 ha gozda. Glavna proizvodnja na kmetiji je pridelava pšenice, koruze, ječmena, buč in reja govejih pitancev. Glede na socio-ekonomski tip je dopolnilna kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz sedmih članov, od tega so štiri dohodninski zavezanci. Nosilec kmečkega gospodinjstva in njegova žena sta zaposlena izven kmetije. Imata tri otroke, ki so še vzdrževani družinski člani. Nosilčeva oče (ded) (tretji član) in mati (babica) (četrti član) sta upokojenca iz kmetijstva. Na kmetiji se opravlja tudi dopolnilna dejavnost, proizvodnja elektrike s sončno elektrarno. V primeru obdavčitve po katastrskem dohodku se predvideva, da bo dopolnilna dejavnost obdavčena po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih. Kmetija uveljavlja plačila za neposredna plačila in je vključena v kmetijsko okoljsko podnebna plačila ter ima zelo majhen delež zemljišč na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo. Kmetija uveljavlja še trošarino od goriv za pogon kmetijske mehanizacije.

Rezultati kažejo (preglednica 2), da je za kmetijo 1 najugodnejši način obdavčitve obdavčitev po katastrskem dohodku.

3.2 Kmetija 2

Kmetija 2 je mešana živinorejsko poljedelska. Obsega 25,63 ha kmetijskih zemljišč, od tega 23,19 ha njiv - in 2,44 ha travnikov. Kmetija je usmerjena v mlečno proizvodnjo, ta je glavni vir dohodka. Ob tem prodajo še nekaj tržnih viškov koruze in pšenice. Glede na socio-ekonomski tip govorimo o čisti kmetiji. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz 7 članov, od katerih so štiri dohodninski zavezanci. Nosilec kmečkega gospodinjstva in njegova žena (drugi član) sta pokojninsko in invalidsko zavarovana iz kmetijstva in jima kmetijstvo pomeni edini vir dohodka. Imata tri otroke, ki so še predšolski ali šoloobvezni in so še vsi vzdrževani družinski člani. Ded (tretji član) in babica (četrti član) sta upokojenca iz

kmetijstva. Nosilčev oče (ded) je vključen v ukrep Zgodnje upokojevanje kmetov, tako da dobiva del dohodka še iz tega ukrepa. Katastrski dohodek na kmetiji ima samo nosilec, saj je prevzel kmetijo v celoti, ko je vstopil v ukrep Pomoč mladim prevzemnikom ob prevzemu kmetije. Dopolnilne dejavnosti na kmetiji nimajo. Kmetija uveljavlja vlogo za neposredna plačila, vključena je v kmetijsko okoljsko podnebna plačila in ima zelo majhen delež zemljišč na območjih z omejenimi dejavniki za kmetijstvo. Kmetija uveljavlja tudi trošarino od goriv za pogon kmetijske mehanizacije. Kmetija je obveznica za vodenje FADN knjigovodstva, zato prevzemnik že od prevzema kmetije vodi to knjigovodstvo.

Rezultati kažejo (preglednica 2), da sta za kmečko gospodinjstvo najbolj ugodna načina obdavčitve na podlagi katastrskega dohodka in na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov. V nobenem od teh dveh načinov namreč kmečkemu gospodinjstvu ni potrebno plačati dohodnine.

3.3 Kmetija 3

Kmetija 3 je mešana živinorejsko poljedelska in je usmerjena v prašičerejo. Obsega 41,76 ha kmetijskih zemljišč, od tega 41,40 ha njiv in 0,36 ha travnikov. Glavna proizvodnja na kmetiji je prireja in prodaja vseh kategorij prašičev. Imajo zaključeno rejo okrog 60 plemenskih svinj, od katerih prodajajo prašiče različne teže, glede na povpraševanje na trgu. Kmetija je registrirana tudi kot vzrejno središče za rejo plemenskih živali, tako na trgu prodajajo tudi nebreje ali breje plemenske mladice. Glede na socio-ekonomski tip govorimo o čisti kmetiji. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz osmih članov treh generacij. Šest članov je dohodninskih zavezancev. Nosilec kmetijskega gospodarstva je mladi prevzemnik, ki je pokojninsko in invalidsko zavarovan iz kmetijstva in je lastnik večjega dela kmetije. Žena mladega prevzemnika (drugi član) je zaposlena izven kmetijstva in je prav tako lastnica dela kmetije, ki jo je prevzela od svojih staršev. Nosilec in žena imata dva otroka, ki sta še oba vzdrževana družinska člana. V gospodinjstvu sta še nosilčeva oče (ded) (tretji član) in mati (babica) (četrti član), ki sta prav tako oba pokojninsko in invalidsko zavarovana iz kmetijstva. Babica ima registrirano tudi dopolnilno dejavnost (trgovina s pridelki iz kmetije). V kmečkem gospodinjstvu sta še tudi nosilčeva stara starša (praded in prababica) (peti in šesti član), ki sta oba upokojenca iz kmetijstva. Katastrski dohodek v kmečkem gospodinjstvu imata nosilec in njegova žena, saj sta edina lastnika kmetije. Žena nosilca je zaposlena izven kmetije, zato bo zaradi ugodnejšega načina obdavčitve določila dejanskega uporabnika njenih kmetijskih zemljišč, to bo ded. Njemu je namreč kmetijstvo edini vir dohodka. Štirje člani kmečkega gospodinjstva imajo še druge dohodke, žena nosilca plačo, babica dohodek iz dopolnilne dejavnosti, praded in prababica pokojnine. Kmetija uveljavlja vlogo za neposredna plačila, vključena je v Kmetijsko okoljsko podnebna plačila, uveljavlja plačilo za mlade kmete in plačilo

za ukrep dobrobit živali v prašičereji. Uveljavljajo tudi trošarino od goriv za pogon kmetijske mehanizacije. Kmetija vodi FADN knjigovodstvo.

Preglednica 2: Rezultati izračuna najprimernejšega načina obdavčitve na kmetiji po zakonodajnih predpisih, veljavnih v letu 2016

Table 2: Calculation results of the most optimal income assessment on a farm after legislative regulations in force in 2016

Način obdavčitve	Dohodnina (EUR/leto)						
	Skupaj	Nosilec	2. član	3. član	4. član	5. član	6. član
Kmetija 1							
KDKG	5.957,27	3.428,31	2.528,96	0,00	0,00		
NormDoh	9.511,61	6.982,65	2.528,96	0,00	0,00		
DejDoh	9.860,50	6.048,41	3.812,10	0,00	0,00		
Kmetija 2							
KDKG	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
NormDoh	4.628,18	4.628,18	0,00	0,00	0,00		
DejDoh	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kmetija 3							
KDKG	40,00	0,00	0,00	0,00	40,00	0,00	0,00
NormDoh	7.348,53	7.067,28	281,25	0,00	0,00	0,00	0,00
DejDoh	13.132,32	12.037,29	1.095,03	0,00	0,00	0,00	0,00
Kmetija 4							
KDKG	9.039,91	2.324,96	0,00	3.951,45	2.763,50		
NormDoh	10.925,22	4.210,27	0,00	3.951,45	2.763,50		
DejDoh	10.976,91	4.261,96	0,00	3.951,45	2.763,50		
Kmetija 5							
KDKG	689,85	410,49	279,36	0,00	0,00		
NormDoh	2.955,70	2.676,33	279,36	0,00	0,00		
DejDoh	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
Kmetija 6							
KDKG	2.454,63	1.818,87	635,76	0,00			
NormDoh	8.552,47	7.916,71	635,76	0,00			
DejDoh	635,76	0,00	635,76	0,00			
Kmetija 7							
KDKG	153,76	153,76	0,00	0,00			
NormDoh	4.395,69	4.395,69	0,00	0,00			
DejDoh	0,00	0,00	0,00	0,00			
Kmetija 8							
KDKG	0,00	0,00	0,00				
NormDoh	3.540,09	3.540,09	0,00				
DejDoh	0,00	0,00	0,00				
Kmetija 9							
KDKG	5.497,17	5.497,17					
NormDoh	9.290,61	9.290,61					
DejDoh	2.250,55	2.250,55					

KDKG - skupna dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva obdavčenih po sistemu katastrskega dohodka; NormDoh - dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva obdavčenih po sistemu dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov; DejDoh - dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih

Rezultati kažejo (preglednica 2), da je najugodnejši način obdavčitve z dohodnino za kmetijo 3, obdavčitev po katastrskem dohodku, saj tako kmečko gospodinjstvo ne plača skoraj nič dohodnine. Dohodnina se plača samo od dopolnilne dejavnosti, ki je obdavčena po dejanskih prihodkih in normiranih odhodkih, zato sledi cedularna obdavčitev, ki se je ni mogoče izogniti. Prihodek iz dopolnilne dejavnosti je tako majhen, da je tudi dohodnina zelo nizka.

3.4 Kmetija 4

Kmetija 4 je manjša prašičerejsko poljedelska kmetija. Obsega 11,40 ha kmetijskih zemljišč v njivah. Glavna proizvodnja na kmetiji je reja pujskov, prodajo tudi nekaj tržnih presežkov pšenice, koruze, ječmena in oljnih buč. Glede na socio-ekonomski tip je mešana kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz štirih članov. Nosilec je zaposlen izven kmetijstva, oče nosilca (drugi član) je pokojninsko in invalidsko zavarovan iz kmetijstva, medtem ko sta mati (tretji član) in sestra nosilca (četrti član) tudi obe zaposleni izven kmetijstva. Nosilec in njegov oče imata katastrski dohodek. Nosilec le nekaj iz naslova zakupljenih zemljišč od Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov Republike Slovenije. Za vsa lastna zemljišča kmečkega gospodinjstva je kot dejanski uporabnik določen oče nosilca. Vsi člani imajo tudi druge dohodke. Kmetija uveljavlja neposredna plačila, vključena je v ukrep kmetijsko okoljsko podnebnih plačil, v ukrep dobrobit živali v prašičereji in uveljavlja vračilo trošarine od goriva, porabljenega za pogon kmetijske mehanizacije. Kmetija vodi FADN knjigovodstvo.

Rezultati kažejo (preglednica 2), da je najprimernejši način obdavčitve kmetije 4 po katastrskem dohodku. V tem primeru znaša dohodnina vseh članov kmečkega gospodinjstva 9.039,91 EUR.

3.5 Kmetija 5

Kmetija 5 je mešana govedorejsko poljedelska. Obsega 17,09 ha kmetijskih zemljišč, od tega 14,05 ha njiv in 3,04 ha travnikov. Glavna proizvodnja na kmetiji je mlečna proizvodnja, reja krav dojilj in govejih pitancev. Prodajo pa tudi nekaj tržnih viškov koruze, pšenice, ječmena in oljnih buč. Glede na socio-ekonomski tip je dopolnilna kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz osmih članov, od katerih so štirje zavezanci za dohodnino. Nosilec (oče) in njegova žena (drugi član) sta zaposlena izven kmetijstva, oče nosilca (ded) (tretji član) je upokojenec in mati nosilca (babica) (četrti član) je brez dohodkov. Katastrski dohodek imajo trije člani kmečkega gospodinjstva, nosilec ter ded in babica. Nosilec, njegova žena in ded imajo tudi druge dohodke. Nosilec in žena plačo, ded pokojnino. Nosilec in žena imata 4 otroke, ki so še vsi vzdrževani družinski člani. Kmetija uveljavlja neposredna plačila, vključena je v ukrep kmetijsko okoljsko podnebnih plačil, uveljavlja plačila za ukrep dobrobit živali v govedoreji ter zahteva vračilo trošarine

od goriv za pogon kmetijske mehanizacije. Nobena oseba na kmetiji ni pokojninsko in invalidsko zavarovana iz kmetijstva. Na kmetiji spremljajo rezultate gospodarjenja po metodologiji FADN.

Rezultati kažejo (preglednica 2), da je najugodnejši način ugotavljanja dohodka za kmečko gospodinjstvo kmetije 5 po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih. V tem primeru kmečko gospodinjstvo ne bi plačalo dohodnine. Rezultat poslovanja kmetije po FADN knjigovodstvu je namreč negativen, kar pomeni, da kmetija ne ustvarja nobenih dohodkov.

3.6 Kmetija 6

Kmetija 6 je poljedelsko živinorejska kmetija. Obsega 60,90 ha kmetijskih zemljišč, od tega 59,51 ha njiv, 1,25 ha travnikov in 0,14 ha vinograda. Glavna proizvodnja na kmetiji je reja govejih pitancev. Redijo okrog 140 govejih pitancev. Ob tej proizvodnji prodajo še nekaj tržnih presežkov različnih poljščin. Glede na socio-ekonomski tip je čista kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz treh članov. Nosilec je pokojninsko in invalidsko zavarovan iz kmetijstva. Oče nosilca (ded) (drugi član) je upokojenec iz kmetijstva in vključen v ukrep zgodnje upokojevanje kmetov. Mati nosilca (babica) (tretji član), je upokojenka iz kmetijstva. Nosilec ima 5 otrok, ki so še vsi vzdrževani družinski člani, vendar jih uveljavlja samo polovično, drugo polovico jih uveljavlja žena nosilca, ki živi na drugem kmetijskem gospodarstvu, katerega nosilka je. Katastrski dohodek celotne kmetije ima pripisan nosilec, kateremu pomeni dohodek iz kmetijstva glavni in edini vir dohodka. Kmetija uveljavlja neposredna plačila, vključena je v ukrep kmetijsko okoljsko podnebnih plačil in uveljavlja vračilo trošarine od goriv za pogon kmetijske mehanizacije. Dohodek se ugotavlja na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov, saj je kmetija morala z letom 2014 obvezno začeti ugotavljati dohodek na podlagi knjigovodskih podatkov. Tako dohodek ugotavljajo tudi v letu 2016, saj kljub možnosti niso izstopili iz tega načina.

Rezultati kažejo, da je najugodnejši način ugotavljanja dohodka v kmečkem gospodinjstvu kmetije 6 na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov (preglednica 2).

3.7 Kmetija 7

Kmetija 7 je večja prašičerejska kmetija, ki se ukvarja tudi z vinogradništvom in vinarstvom. Obsega 37,87 ha kmetijskih zemljišč, od tega 36,16 ha njiv in 1,71 ha vinogradov. Glavna proizvodnja na kmetiji je prašičereja, prodajajo vse kategorije prašičev. Ob tem prodajajo tudi nekaj tržnih presežkov žit, ukvarjajo pa se tudi z proizvodnjo in prodajo vina. Glede na socio-ekonomski tip je čista kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz treh članov, nosilca ki je mladi prevzemnik, očeta (drugega člana) in matere (tretjega člana). Vsi ti člani so

pokojninsko in invalidsko zavarovani iz kmetijstva. Ob osnovni kmetijski dejavnosti ima nosilec še registrirano dopolnilno dejavnost za proizvodnjo in prodajo energije iz sončnega vira, kjer proizvajajo elektriko s sončno elektrarno. Vsi člani kmečkega gospodinjstva imajo katastrski dohodek. Nosilec iz lastništva, medtem ko imata starša pripisan katastrski dohodek kot dejanska uporabnika zemljišč. Kmetija uveljavlja neposredna plačila v kmetijstvu, vključena je v ukrep kmetijsko okoljsko podnebna plačila, v ukrep dobrobit živali v prašičereji, pridobiva dodatno plačilo za mlade kmete in uveljavlja vračilo trošarine za goriva za pogon kmetijske mehanizacije. Kmetija od leta 2014 kot obveznik ugotavlja dohodek na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov in v letu 2016, kljub možnosti, niso prešli na ugotavljanje dohodka po katastrskem dohodku.

Po izračunih je najugodnejši način obdavčitve kmečkega gospodinjstva po dejanskih prihodkih in dejanskih odhodkih, saj kmetija po knjigovodskih podatkih izkazuje zelo malo dohodka (preglednica 2).

3.8 Kmetija 8

Kmetija 8 je govedorejsko poljedelska kmetija. Obsega 33,58 ha kmetijskih površin, od tega 30,44 ha njiv in 3,14 ha travnikov. Glavna proizvodnja na kmetiji je pridelava mleka in govejega mesa. Prodajajo tudi tržne presežke koruze, pšenice in ječmena. Glede na socio-ekonomski tip je čista kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno iz dveh članov: nosilca in njegove sestre (drugi član). Oba sta pokojninsko in invalidsko zavarovana iz kmetijstva in jima kmetijstvo pomeni edini vir dohodka. V podatkih smo predvideli, da imata oba člana kmečkega gospodinjstva katastrski dohodek, ki je ob ostalih dohodkih in naslova kmetijstva tudi njun edini dohodek. Na kmetiji se uveljavljajo neposredna plačila, vključena je v ukrep kmetijsko okoljsko podnebnih plačil in uveljavlja vračilo trošarine od goriv za pogon kmetijske mehanizacije. Kmetija je v letih 2014 in 2015 kot obveznik ugotavljala dohodek na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov. V letu 2016 je ponovno pričela ugotavljati dohodek na podlagi katastrskega dohodka.

Izračun pokaže (preglednica 2), da sta najbolj ugodna načina za ugotavljanje dohodka na podlagi katastrskega dohodka in dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov. V obeh primerih ni potrebno kmečkemu gospodinjstvu plačati dohodnine. Če upoštevamo stroške knjigovodstva, je najugodnejši način po katastrskem dohodku (preglednica 2).

3.9 Kmetija 9

Kmetija 9 je večja prašičerejsko poljedelska kmetija. Obsega 46,47 ha kmetijskih zemljišč, od tega 46,27 ha njiv in 0,20 ha travnikov. Glavna proizvodnja na kmetiji je prašičereja. Prodajajo vse kategorije prašičev. Redijo 53 plemenskih svinj in 180 prašičev pitancev. Ob prašičerejski proizvodnji prodajajo še tržne presežke koruze,

oljnih buč, soje in pšenice. Glede na socio-ekonomski tip je mešana kmetija. Kmečko gospodinjstvo je sestavljeno samo iz enega člana. Nosilec je zaposlen izven kmetije. Nosilec ima katastrski dohodek, dohodek iz zaposlitve in druge dohodke iz kmetijstva. Kmetija uveljavlja neposredna plačila, vključena je v ukrep kmetijsko okoljsko podnebna plačila, v ukrep dobrobit živali v prašičereji in uveljavlja vračilo trošarine od goriv za pogon kmetijske mehanizacije. Kmetija nima zemljišč v območjih z omejenimi dejavniki. Nosilec ima dva vzdrževana družinska člana, za katera uveljavlja polovični čas vzdrževanja, torej 6 mesecev. Kmetija od leta 2014 ugotavlja dohodek na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov in bo tako ugotavljala dohodek vsaj obveznih 5 let.

Izračun kaže (preglednica 2), da je najugodnejši način ugotavljanja dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov.

4 RAZPRAVA

Iz rezultatov je razvidno, da dohodnina v Sloveniji, tudi po vseh teh dohodninskih spremembah, članov kmečkih gospodinjstev ne obremenjuje preveč. Podatki o faktorskem dohodku na slovenskih kmetijah (Stele in Žaucer, 2013) kažejo, da je pod povprečjem Evropske unije, kar kaže na zelo nizki dohodek slovenskih kmetij. To nazorno kažejo tudi izračuni, saj je v večini primerov dohodek na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov zelo nizek, in tudi če bi kmetije ugotavljale dohodnino po njem, ne bi bile bistveno na slabšem.

Za obravnavane kmetije je najbolj ugoden način ugotavljanja dohodka na podlagi katastrskega dohodka (pavšalno). Če upoštevamo še stroške knjigovodstva, lastnega dela ter skrbi, ki jih le to zahteva, lahko sklepamo, da za popolnoma vse izračunane kmetije obdavčitev po katastrskem dohodku, predstavlja najugodnejšo izbiro. Le v primeru enočlanskega kmečkega gospodinjstva ni tako. Ta način omogoča tudi najboljšo porazdelitev dohodka iz kmetijstva med vse člane kmečkega gospodinjstva. To je lahko na podlagi razpršenega lastništva ali pa tudi na podlagi zakonskega določila, da se za namen dohodnine lahko katastrski dohodek pripiše dejanskemu uporabniku kmetijskih in gozdnih zemljišč. Ugodno je tudi, da so vsi drugi dohodki, kateri so povezani s kmetijstvom, se pravi plačila iz naslova neposrednih plačil in podobni, v tem primeru razdeljeni med člane kmečkega gospodinjstva. Tako ti dohodki, čeprav predstavljajo bistveni del obdavčljivih dohodkov za dohodnino, v izračunanih primerih ne povzročajo večjega plačila dohodnine. Skozi več članov kmečkega gospodinjstva se namreč nabere kar veliko število različnih olajšav in s primerno razdelitvijo katastrskega in drugih dohodkov iz kmetijstva, dosežemo najbolj optimalno dohodnino.

Izračuni kažejo tudi, da le redka kmetija gospodari z manj kot 80 % skupnih dejanskih odhodkov glede na prihodke. Skoraj za vse kmetije je najslabša izbira

ugotavljanja dohodka glede na dejanske prihodke in normirane odhodke. Iz podatkov kmetij je razvidno, da drugi prihodki na kmetiji, ki so iz naslova ukrepov kmetijske politike, predstavljajo od 18 do 40 % skupnih prihodkov. Največkrat se gibljejo okrog 30 %. To nakazuje, da se kmetijska proizvodnja dohodkovno tudi na tržno usmerjenih kmetijah ne izide in je potrebno za pokrivanje odhodkov nameniti precejšnja sredstva iz ukrepov kmetijske politike. Sama proizvodnja tako ni dovolj zanimiva, kmetje ne želijo v njo vlagati več sredstev in znanja, saj tega ne dobijo poplačanega, kar posledično povzroča vedno manjšo samooskrbo s hrano v Sloveniji. Ugotavljanje dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov je na prvi pogled sicer najbolj pošteno prikazovanje dohodka posameznega subjekta za namen dohodnine. Kot takšen bi lahko bil sprejemljiv za zelo velik krog slovenskih kmetij. Iz rezultatov vidimo, da kmetije ne ustvarjajo velikega dohodka, ne glede na način knjigovodstva, ki smo ga uporabili za pridobivanje podatkov o dejanskih prihodkih in odhodkih. Pri dohodkih med njima ni opaziti nobene večje razlike.

Kot najbolj poštena obdavčitev se je na primerih kmetij pokazalo ugotavljanje dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov. Vendar mora dohodnino celotnega kmečkega gospodinjstva prevzeti nosilec. Kmečko gospodinjstvo je lahko sestavljeno iz zelo različnega števila oseb. Te imajo tudi zelo različne dohodke iz osnovne kmetijske dejavnosti in drugih virov. Na drugi strani so člani kmečkega gospodinjstva lahko odvisni samo od dohodka na kmetiji ali tudi ne. Člani so lahko solastniki kmetije in imajo na podlagi določenih listin in dogovorov tudi določene ugodnosti in obveznosti. Različno je lahko tudi lastništvo dejavnosti, ki jih opravljajo ter različno lastništvo sredstev za opravljanje dejavnosti. Tako je kmečko gospodinjstvo lahko bolj podobno družbi kot fizični osebi ali tudi obratno. Zaradi pripisa dohodka samo nosilcu je lahko v primeru številčnih in delovno aktivnih članov kmetije, ki še povrhu niso pokojninsko in invalidsko zavarovani iz kmetijstva, dohodek kmečkega gospodinjstva visok in tako obdavčen po previsoki stopnji.

Na kmetiji, na kateri se ukvarjajo z različnimi tržnimi dejavnostmi, navadno jih je kar nekaj netržnih, je zelo težko realno izračunati dohodek, saj bi to zahtevalo obsežno vodenje evidenc. Zaradi tega so se v računovodstvu za kmetije poiskale poenostavitve, te pa že v določeni meri izkrivljajo dejanske rezultate. Računovodstvo za kmetije je zelo zahtevno, le redki računovodski servisi so se odločili za to, da ponujajo tudi računovodstvo za kmetije. V večini primerov so kmetijam, ki so bile obvezne vstopiti v ugotavljanje dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov v letih 2014 in 2015, računovodstvo po sorazmerno nizki ceni ponudili Kmetijsko gozdarski zavodi in kmetijske zadruge.

Tudi izračun in optimizacija dohodnine za kmetijo je izredno zahtevna naloga. Gre za prepletenost različnih dohodkov, od dohodka iz zaposlitve, pokojnine, dohodkov

iz naslova ukrepov kmetijske politike, od katerih eni spadajo v dohodnino drugi ne, vse do dohodkov iz dejavnosti in dopolnilnih dejavnosti, kjer je lahko dohodninska osnova izračunana na podlagi različnih načinov. Tu so še številne različne olajšave, tako splošne osebne, kot za vzdrževane družinske člane, do olajšav za investiranje. Tudi povprečenje dohodninske stopnje je posebnost kmečkih gospodinjstev. Strokovnjak, ki želi brez ustreznega orodja izračunati dohodnino kmečkega gospodinjstva, mora poznati zakonodajo na tem področju, saj se za izračun lahko prepletajo pravzaprav vsi posamezni dohodki, kar ni značilno za nobeno drugo dejavnost. Kmetje sami ne morejo imeti tega znanja, v teh devetih primerih izračuna se je pokazalo, da jih večina sploh ni razmišljala, da si lahko na različne načine optimizirajo dohodnino in v več kot polovici se je v izračunih pokazalo, da tega niso imeli optimalno urejeno.

5 ZAKLJUČKI

S to raziskavo smo razvili orodje za izračun najprimernejšega načina ugotavljanja dohodka, s katerim lahko enostavno predvidimo plačilo dohodnine kmečkega gospodinjstva in tudi posameznega člana tega gospodinjstva. S prilagajanjem lahko optimiziramo dohodnino znotraj vsakega posameznega načina ugotavljanja dohodka kakor med njimi. Z izračuni za devet kmetij smo prišli do sklepov:

1. Za večino slovenskih kmečkih gospodinjstev je še vedno najbolj ugoden način ugotavljanja davčne osnove na podlagi katastrskega dohodka, drugi najugodnejši način je na podlagi dejanskih prihodkov in dejanskih odhodkov. Najbolj neugodno je ugotavljanje dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov.
2. Skupna dohodnina kmečkega gospodinjstva je sorazmerna z dohodnino nosilca kmečkega gospodinjstva. Zato lahko v večini primerov na podlagi dohodnine nosilca določimo najugodnejši način ugotavljanja dohodka. Vendar brez upoštevanja vseh članov ne moremo izračunati optimalne dohodnine.
3. Kmečko gospodinjstvo je najmanj obremenjeno z dohodnino pri načinu, kjer lahko le to najboljše razdelimo glede na davčne olajšave posameznih članov. To je omogočeno le pri pavšalni obdavčitvi na podlagi katastrskega dohodka, zato je to tudi v večini primerov najugodnejši način.
4. Rezultati so za večino kmetij pokazali, da je najbolj neugoden način ugotavljanja dohodka na podlagi dejanskih prihodkov in normiranih odhodkov, čeprav je bila višina normiranih odhodkov povišana iz 70 % na 80 %. To kaže, da je poslovni izid kmetij zelo slab ter posledično tudi dohodki.
5. Iz zbranih podatkov obravnavanih kmetij lahko vidimo, da je raznolikost kmečkih gospodinjstev, tako iz vidika številčnosti kot iz vidika različnosti

dohodkov in olajšav, zelo velika. Zaradi tega je vsaka kmetija unikatna in ni mogoče na podlagi modelov določiti, kakšen način ugotavljanja dohodka je najprimernejši. Če želimo kmetiji svetovati na tem področju, je to nujno na podlagi podatkov iz kmetije. Pri tem nam je lahko v veliko pomoč razvito modelno orodje.

6. Izračun in optimizacija dohodnine za kmečko gospodinjstvo je zelo zahtevna naloga in veliko težja kot v drugih dejavnostih. Brez pravega orodja ni mogoče na enostaven način priti do ustreznih rezultatov. Kmečka gospodinjstva v večini primerov sploh ne vedo, da si lahko z ustreznimi zakonitimi metodami zmanjšajo obveznost. Na številnih kmetijah tako plačujejo več dohodnine, kakor bi je lahko.

Zahvala. Za pomoč se zahvaljujemo kolegoma mag. Nevi Pajntar s Kmetijsko gozdarske zbornice Slovenije in Damjanu Jeriču s Kmetijsko gozdarskega zavoda Murska Sobota. Velika zahvala gre tudi kmetijam, ki so nam omogočile uporabo njihovih podatkov za ocenjevanje veljavnosti modela ter omogočile spoznanje, kako edinstveno je vsako kmečko gospodinjstvo.

6 LITERATURA

- Pajntar N. Primerjava obdavčitve na kmetiji po katastrskem dohodku (KD), z upoštevanjem normiranih odhodkov (NormDoh) ter po dejanskih prihodkih in odhodkih (DejDoh) na podlagi Zakona o dohodnini – Zdoh-2. Ljubljana, Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (osebni vir, 16. 1. 2006)
- Pavše J. Empirično orodje za izbiro primerne davčne osnove iz kmetijske, gozdarske in dopolnilne dejavnosti na kmetijah. Diplomsko delo. Ljubljana, Univerza v Ljubljani, Biotehniška Fakulteta, Oddelek za zootehniko. 2010; 84 s.
- Pernek F. Finančno pravo in javne finance - učbenik za visoke šole. Maribor, Pravna fakulteta Maribor. 2001; 391 s.
- Stele A., Žaucer I. O kmetijstvu doma in drugje po EU. Ljubljana, Statistični urad Republike Slovenije. 2013; 56 s.
- Trnovšek A. Možnost davčnega optimiranja na manjši kmetiji. Diplomaska naloga. Maribor, Univerza v Mariboru - Ekonomsko - poslovna fakulteta. 2006; 57 s.
- Zakon o dohodnini (ZDoh-2). 2011. Ur.l. RS, št. 13/11 – uradno prečiščeno besedilo.